

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 378.147:61

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.13895756>

Навчання іноземних студентів-медиків наукового стилю мови

Шевченко Олена Миколаївна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри українознавства та гуманітарної підготовки, стоматологічний факультет, Полтавський державний медичний університет, м. Полтава, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-5829-2048>

Лещенко Тетяна Олександрівна

кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри українознавства та гуманітарної підготовки, стоматологічний факультет, Полтавський державний медичний університет, м. Полтава, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-4682-3734>

Прийнято: 18.09.2024 | Опубліковано: 29.09.2024

***Анотація.** Мовна освіта сприяє розумінню суспільства. Уміння спілкуватися в різних ситуаціях із дотриманням установлених норм визнано однією з найголовніших соціальних вимог до майбутніх спеціалістів-медиків. Попри те, що більшість іноземних здобувачів освіти в Полтавському державному медичному університеті є студентами англomовної форми навчання, знання української мови, а саме наукового стилю мови, залишається*

вкрай важливим. У цій статті описано досвід навчання іноземних здобувачів медичної освіти наукового стилю мови. Систематичний вплив наукового тексту сприяє ефективнішому і повному розумінню навчального матеріалу, а також формуванню знань, важливих для практичної професійної діяльності майбутнього спеціаліста. Мета роботи полягає в дослідженні методики викладання української мови як іноземної професійного спрямування, обґрунтуванні доцільності використання професійно орієнтованих текстів задля формування комунікативних компетенцій іноземних здобувачів медичної освіти. Авторки висвітлили власний досвід викладання теми «Бронхіт – хвороба дихальних шляхів». У розвідці застосовано такі методи: аналіз сучасних джерел із теми дослідження, засвоєння досвіду науковців-педагогів щодо шляхів навчання іноземних здобувачів освіти професійної мови, утілення вибраних підходів у практику викладання української мови як іноземної за професійним спрямуванням. Результати розгляду вказують на те, що потребують удосконалення методики мовної підготовки іноземних здобувачів вищої освіти. Дослідження демонструє власний досвід авторок щодо викладання української мови як іноземної професійного спрямування і доводить необхідність опрацювання текстів протягом усього періоду навчання іноземних здобувачів української мови як іноземної професійного спрямування. Авторки доводять, що робота на основі текстів у процесі мовної підготовки сприяє професійному становленню іноземних здобувачів освіти, розвитку самостійності в пошуку наукової інформації, застосування на практиці елементів узагальнення, синтезу, аналізу, а також – розвитку творчих здібностей іноземних здобувачів.

Висновок – запорукою реалізації українською мовою навчальних і професійних комунікативних потреб іноземних здобувачів освіти є професійне спрямування мовної підготовки. Засобом вивчення майбутньої спеціальності

служать наукові тексти. Важливо проводити комплексну роботу над текстом за фахом, адже це сприяє формуванню в іноземного здобувача освіти мовної та професійної компетенції, глибшому засвоєнню навчального матеріалу на спеціальних предметах, підвищує ефективність його засвоєння, формує потребу в читанні спеціальної літератури. Запропонований підхід до вивчення теми «Бронхіт – хвороба дихальних шляхів» сприяє ефективній організації навчального процесу в академічних групах іноземних здобувачів освіти й формуванню професійного складника іншомовної компетентності.

Ключові слова: науковий стиль мови, принцип відбору, принцип системності, мова спеціальності, професійне мовлення, науковий текст, іноземні здобувачі освіти.

Education of Medical Students to Scientific Style of Speech

Olena Shevchenko

Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor of Department of Ukrainian Studies and Humanitarian Training, Faculty of Dentistry, Poltava State Medical University, Poltava, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-5829-2048>

Tetiana Leshchenko

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Ukrainian Studies and Humanitarian Training, Faculty of Dentistry, Poltava State Medical University, Poltava, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-4682-3734>

Abstract. *Language education goes beyond standard education; it is aimed at a deep understanding of human nature, society and culture. The ability to communicate in various situations in compliance with established norms is one of the*

most important social requirements for future medical specialists. Despite the fact that the majority of foreign students studying at the Poltava State Medical University are English-language students, knowledge of the Ukrainian language, namely the scientific style of speech, remains extremely important. This article describes the experience of teaching foreign students of medical education to the scientific style of speech. The systematic influence of the scientific text contributes to a more effective and completes understanding of the educational material, as well as the formation of knowledge important for the practical professional activity of the future specialist. The purpose of the work is to study the practice of teaching the Ukrainian language as a foreign professional direction, to justify the feasibility of using professionally oriented texts for the formation of communicative competences of foreign students of medical education. The authors presented their own experience of teaching the topic "Bronchitis is a respiratory disease". The following methods of scientific research were used in the research: analysis of current sources on the topic of research, study of the experience of scientists-pedagogues in teaching professional speech, implementation of selected approaches and methods in practice. The results of the analysis indicate that the development of language training of foreign students of higher education requires improvement of teaching methods. The study demonstrates the teaching of the Ukrainian language as a foreign professional direction and proves the necessity of working with texts throughout the entire period of training of foreign learners in the Ukrainian language as a foreign professional direction. The authors prove that work based on texts in the process of language training contributes to the professional development of foreign students of education, the development of independence in the search for scientific information, the practical application of elements of generalization, synthesis, analysis, as well as the development of creative abilities of foreign students.

Conclusion - the professional direction of language training of foreign education seekers is a guarantee of the realization of their educational and professional communicative needs through the means of the Ukrainian language, forms a sustainable motivation to master the Ukrainian language. Scientific texts serve as a means of studying the future specialty. It is important to carry out complex work on the text by specialty, because it contributes to the formation of language and professional competence in a foreign student of education, a deeper assimilation of educational material in special subjects, increases the efficiency of its assimilation, forms the need for reading special literature. The proposed approach to the study of the topic "Bronchitis is a respiratory disease" ensures the formation of a professional component of foreign language competence and allows you to effectively organize the educational process in academic groups of foreign students studying in medical educational programs.

Keywords: *scientific language style, principle of selection, systematic principle, language of specialty, professional speech, scientific text, foreign students.*

Вступ. Зміни, що сприяють утворенню в Європі відкритого інтелектуального простору, потребують активної участі в цьому процесі всіх вищих, у тому числі медичних, закладів освіти України. В Україні відбуваються процеси, що зумовлюють модернізацію і вдосконалення системи підготовки здобувачів вищої освіти. Перед закладами вищої освіти постають завдання не тільки надавати професійну підготовку, а й готувати досвідчених фахівців із рівнем знань, який відповідає запитам суспільства. У цьому контексті перед працівниками освіти постають надзавдання: «Прагнення здобувачів освіти до фахового зростання, самореалізації, опанування знань і їх продукування, вироблення вміння використовувати засвоєну теорію в практичній діяльності й реагування на виклики сьогодення ставлять перед

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

освітянами нові завдання, для виконання яких необхідно вибудовувати нову концепцію вищої освіти» [1, с. 612]. Із розвитком охорони здоров'я відбуваються зміни в медичній освіті, у підготовці фахівців для медичної сфери. Пильну увагу привертає підготовка іноземних здобувачів освіти. Наявність тільки предметних знань не вважають запорукою їхньої успішної професійної діяльності, адже іноземним здобувачам освіти необхідно буде здійснювати безпосередню комунікацію й одночасно надавати професійну медичну допомогу на території України. Умовою успішної майбутньої фахової діяльності іноземних здобувачів освіти є знання різних видів спілкування, уміння володіти культурою ділового і професійного мовлення. Ми переконані, що найважливіша умова професійної підготовки спеціаліста – оволодіння мовою спеціальності, професійною мовою. Кожен іноземний здобувач освіти, читаючи науковий текст українською мовою за своїм професійним профілем, має вміти відтворити його загальний зміст в усній чи письмовій формі, невимушено вести розмови на професійні теми; нарешті, кожен спеціаліст мусить уміти записувати інформацію в межах своєї професійної компетенції. Усе це має стати ґрунтовною частиною підготовки іноземних здобувачів освіти і результатом професійного виховання освіченого спеціаліста медичного профілю. Інакше кажучи, разом із комплексом спеціальних знань кожен спеціаліст-професіонал, який здобуває вищу освіту, має освоїти певний мінімум знань, навичок і вмінь із наукового стилю мови та мови своєї спеціальності. Слушною з цього приводу є думка Я. Януш, кожен фахівець має вільно володіти українською мовою, вільно користуватися нею в усіх сферах і особливо – у професійній та офіційно-діловій [2, с. 20]. За словами Т. Лещенко: «Метою навчання української мови як іноземної у вищих навчальних закладах є формування у студентів професійної комунікативної компетенції шляхом

розвитку та вдосконалення усіх видів мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, письма та аудіювання» [3, с.112].

Отже, мовна підготовка іноземних здобувачів освіти в українській вищій освіті – це невід’ємна складова частина успішного формування освічених фахівців.

Дослідження є своєчасним щодо визначення шляхів і форм розвитку мовної підготовки іноземних здобувачів освіти в Україні, що сприятиме підвищенню якості вищого професійного навчання.

У процесі навчання майбутніх лікарів у медичних закладах вищої освіти відбувається формування професійних компетенцій, які охоплюють предметні, галузеві та ключові компетенції. Комунікативна компетенція належить до ключових компетенцій, що передбачає володіння низкою знань, умінь і навичок, необхідних в академічній підготовці, яка пов’язана з навчальним процесом медичного напрямку підготовки в ЗВО, і професійній діяльності, що полягає у володінні лікарем навичками професійної комунікації, характерними для цієї професії та соціальної сфери комунікації, де лікар як член суспільства виконує свої обов’язки [4, с. 109].

Характерно, що тему культури спілкування майбутніх медичних спеціалістів та їхнього професійного мовлення науковці вважають широкою, складною і делікатною. Важливість підготовки іноземних здобувачів освіти до спілкування українською мовою в медичній вищій освіті полягає в умінні викладача навчити кожного здобувача освіти добирати інформацію відповідної мовної форми, застосовуючи при цьому доречні мовні засоби. Знати мову, на наш погляд, – це вільно користуватися професійною мовою, оперувати фаховою термінологією. У випускника закладу вищої освіти мають бути розвинені основні види мовленнєвої діяльності, він мусить переконливо доводити й аргументувати свої думки на професійному рівні. Тому важливо

створити на заняттях з української мови як іноземної професійного спрямування умови для розвитку навчально-професійної сфери спілкування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Складником об'єднання українських медичних закладів вищої освіти зі світовим освітнім простором стала організація навчального процесу іноземних здобувачів освіти. У Загальноєвропейських рекомендаціях із мовної освіти читаємо, що студенти-медики мають «володіти вміннями вільно висловлюватися без суттєвої витрати часу на пошук адекватних мовних засобів у процесі досягнення ними соціальних, академічних і професійних цілей» [5, с. 124]. У процесі навчання здобувач освіти має накопичити певну суму професійних знань, сформувати компетенції, що базуються на знаннях, здібностях, досвіді. Проблему формування професійного мовлення визначили предметом своїх досліджень Л.Барановська, Г.Берегова, Н.Волков, М.Жовнір, М.Зубков, І.Кочан, Н.Костриця, Т.Лещенко, Л.Лучкіна, В.Полторацька, Л.Романова, Н. Троцька, Т.Шарбенко, О.Шевченко та ін. У своїх працях науковці привертають увагу до мовної поведінки особистості, надають рекомендації щодо правильного слововживання, використання мовних засобів, норм літературної мови та ін. Учені доводять, що мовна підготовка є пріоритетним складником здобуття іноземними здобувачами медичної вищої освіти, адже володіння мовою країни, де навчається іноземний здобувач, – це спосіб послідовного розвитку професійної компетентності. Н.Волкова серед основних компетенцій, якими мусить оволодіти майбутній фахівець, виділяє комунікативні – володіння усною і писемною рідною та іншими мовами [6, с. 354]. Н.Троцька зазначає, що зміни в житті вимагають від фахівців не тільки фахових знань, а й високого рівня володіння професійним мовленням [7, с. 6].

В.Михайлюк наголошує, що «знання мови професії підвищує ефективність праці, продуктивність виробництва, допомагає краще орієнтуватися в безпосередніх ділових відносинах» [8, с. 33].

Н.Костриця стверджує, що про духовний, інтелектуальний розвиток, внутрішню культуру особистості свідчить саме професійне мовлення [9, с. 32].

Зміст лексеми *професійне мовлення* Н.Костриця розглядає як «процес обміну думками в певній галузі знань, в якому б вигляді воно не здійснювалося, це функціональна дійсність мови в усіх її матеріальних і ситуативних формах. Воно реалізується в усній і писемній формах, у монологі та діалозі (полілозі)» [9, с. 36].

С.Абуд переконливо доводить, що для покращення професійного мовлення в групах здобувачів освіти має бути створена атмосфера для обговорення професійних термінів, обміну ідеями та думками. Це буде підвищувати їхню мотивацію до навчання та покращувати розуміння теми [10, с. 50].

Н.Наволокова переконує у позитивному результаті на розвиток мовлення поєднання на заняттях з мови відомостей інших навчальних предметів навколо однієї теми. Це, на її думку, за рахунок залучення цікавого матеріалу, сприятиме інформаційному збагаченню сприйняття, мислення і почуттів здобувачів освіти [11, с.176].

На думку В.Момота, вміння випускника вищого навчального закладу організувати процес спілкування, спираючись на знання ситуації й мети спілкування, вміння викласти інформацію в монологічній або діалогічній формі забезпечують здатність спеціаліста до професійно зорієнтованого мовлення [12, с.51].

Викладач має застосовувати такі засоби навчання, які б сприяли покращенню атмосфери в аудиторії, послабленню страху перед невдачею і, як наслідок, підвищенню ефективності навчального процесу [13, с. 508].

Ряд науковців досліджують питання розвитку мовленнєвої компетентності студентів нефілологічних спеціальностей (І.Дроздова, В.Борисенко, К. Климова, Т.Лобанова, В.Момот); інші дослідники працюють над проблемою формування мовленнєвої культури студентів медичних закладів вищої освіти (І.Кахно, І.Черних, Г.Іванишин, М.Лісовий, Т.Лещенко, О. Шевченко); М.Жовнір, Т.Лещенко та ін. розробляють інноваційні форми викладання української мови як іноземної. Учені переконані, що визначним фактором організації навчального процесу є врахування потреб у фаховому спілкуванні майбутніх медичних спеціалістів. Здійснений нами аналіз літератури підтверджує факт, що розвиток професійного мовлення іноземних здобувачів вищої медичної освіти – порівняно новий процес у вітчизняній науці. Незважаючи на широке дослідження формування мовної особистості іноземних здобувачів освіти та їхньої комунікативної компетенції, слід зазначити, що основну увагу вчені зосереджують на аналізі теоретичних аспектів. Убачаємо недостатнє приділення уваги практичній складовій мовної освіти, тобто розвитку в іноземних здобувачів освіти вміння практично застосовувати професійне мовлення і формування їхнього критичного мислення.

Викладачі спрямовують зусилля більше на теоретичне вивчення предмета, не посилюючи здобуття іноземними студентами практичного досвіду, що не сприяє розвитку необхідних навичок професійної комунікації українською мовою. Тому необхідно спрямувати увагу на практичну спрямованість у мовленнєвій професійній підготовці іноземних здобувачів освіти.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Аналізуючи наукову літературу, з'ясовано, що невід'ємною частиною професійної діяльності лікаря дослідники вважають комунікативну компетентність. Формування цієї компетентності в іноземних здобувачів освіти сприяє їхній теоретичній і практичній готовності до професійної діяльності в Україні. Ми підтримуємо переконання Г.Білавич, Н.Благун, Я.Фізеші, С.Довбенко, Н.Федчишин, Л.Федонюк, Б.Савчук у тому, що майбутнім лікарям важливо оволодіти культурою комунікативної компетентності, «до якої входить цілий комплекс умінь та навичок, оскільки саме вони становитимуть базу їх фахової майстерності (професійна ерудиція, спостережливість, здатність до логічного осмислення діагностичних і лікувальних маніпуляцій, тактовність, обачність; моральні цінності (толерантність, чуйність, ввічливість, привітність, співчуття, доброчинність; комунікативними вміннями: вміння спілкуватися з пацієнтами, рідними пацієнта, колегами, підлеглими та адміністрацією)» [14, с. 1840].

Однак розвідка в цій царині не висвітлює роботу з текстами професійного спрямування під час вивчення української мови як іноземної професійного спрямування. Мало досліджений аспект – відпрацювання навичок роботи над структурою соціокультурних і медичних текстів на заняттях з української мови як іноземної професійного спрямування. Потребують усебічного методичного обґрунтування виділення основних етапів роботи над текстом і визначення особливостей вивчення текстів на кожному етапі. Мало приділяється уваги вивченню впливу самостійної роботи в процесі формування професійної мовленнєвої компетенції. Як результат – загальну проблему вбачаємо в недостатньому обсязі практичної роботи з української мови як іноземної професійного спрямування. Виносимо на розгляд думку про поширення наукових розвідок на інші сторони і врахування ширшого діапазону умов, які впливають на процес формування професійної мовленнєвої компетенції саме

іноземних здобувачів освіти медичного профілю. Адже обов'язковою складовою частиною фахової готовності спеціаліста є професійне мовлення; результати праці значною мірою залежать від ступеня сформованості професійного мовлення.

Формулювання цілей статті. Мета статті – наукова розвідка методики викладання української мови як іноземної професійного спрямування, обґрунтування доцільності використання професійно орієнтованих текстів для формування в іноземних здобувачів медичної освіти комунікативних компетенцій. Пропонуємо наш досвід викладання теми «Бронхіт – хвороба дихальних шляхів».

Виклад основного матеріалу. У медичному закладі вищої освіти підготовка іноземних здобувачів базується на науково-теоретичних основах професійної підготовки кожної конкретної спеціальності.

Ми вбачаємо необхідність активізувати творчий пошук нових, ефективніших технологій викладання української мови як іноземної професійного спрямування саме для іноземних здобувачів освіти. Особливу увагу звертаємо на формування термінологічної грамотності, оскільки на старших курсах іноземним здобувачам освіти доводиться проходити доклінічну практику, спілкуючись із пацієнтами. Тому на заняттях з української мови як іноземної професійного спрямування необхідно зосередитися на формуванні в здобувачів освіти навичок мовної поведінки, яка необхідна медичним спеціалістам для професійної діяльності. Саме медичні навчальні заклади мають сформувати основи фахового мовлення, яке іноземний фахівець буде вдосконалювати під час подальшої діяльності в сфері охорони здоров'я. Ми підтримуємо думку М. Лісового, який тлумачить професійне мовлення майбутніх медичних працівників як «володіння нормами літературної мови, фаховою термінологією і стандартизованими мовленнєвими конструкціями

медичної галузі, здатність використовувати мовні засоби відповідно до мети й ситуації спілкування» [15, с. 28]. Культура професійного мовлення є «найвищим рівнем професійного мовлення» [15, с. 28].

Для успішнішого засвоєння науково-професійної лексики і граматичних структур радимо використовувати комплекс вправ і різні види діалогічних завдань.

Застосування рольових ігор сприяє кращому засвоєнню професійної термінології. Такі комунікативні завдання допомагають реконструювати характерні реальні ситуації майбутньої професійної діяльності іноземних здобувачів освіти, сприяють розвитку і тренуванню інстинктивного мовлення і навичок аудіювання, допомагають формуванню навичок професійного мовлення.

Щодо розвитку наукового стилю мовлення іноземних здобувачів освіти можемо виділити низку характерних рис мовлення. Незалежно від об'єкта опису, від типу мислення або від методу дослідження наукова мова є точною, логічною та об'єктивною. Саме ці властивості й ознаки становлять загальну особливість мовної картини світу в її науковому поданні або, точніше, у безлічі галузевих науково-професійних уявлень. Однак точність, логічність і об'єктивність як властивості не суперечать іншим функціональним типам мови – діловій мові, публіцистиці й навіть розмовній мові. Інша річ, що перелічені ознаки іманентно й послідовно властиві саме науковому стилю.

Усе зазначене дозволяє виділити два визначальні принципи, на підставі яких розглядаються мовні засоби реалізації наукового стилю: принцип відбору і принцип системності. Обидва ці принципи найбільш послідовно реалізує науковий текст – центральна одиниця наукового стилю мовлення, абсолютний пріоритет практичної роботи з мови спеціальності, головний об'єкт рецептивної та продуктивної діяльності викладача і здобувача освіти.

Науковий текст містить важливі лексико-семантичні обмеження, характерно граматично оформлений, має особливі жанрові, видові, композиційні та інші ознаки. Науковий текст відрізняється від ділового, публіцистичного чи художнього текстів. У науковому тексті інакша низка загальномовних і, власне, текстових способів, тут активно використовуються такі спеціальні форми і способи мислення як аналогія і гіпотеза; стратегії побудови структури в такому тексті зазвичай зумовлені логікою наукового доказу.

Стилістичні різновиди тексту, його жанри підрядні типовим комунікативно-змістовим домінантам тексту. Фактор суб'єкта багато в чому визначає модальну організацію наукового тексту. Чинник об'єкта наукової мови представляє зміст наукової інформації, її екстралінгвістичне наповнення, а отже, і побудову тексту, відбір мовних засобів.

Основні аспекти навчання наукової мови: навчання читання наукових текстів за спеціальністю, навчання усного наукового мовлення й письма – деяким жанрам наукових чи навчально-наукових текстів відповідно до чинних типових навчальних програм і планів. Крім того, основні аспекти навчання наукової мови студентів є ключовими для засвоєння і конкретних професійних термінів спеціальностей, бо той практичний досвід методичної роботи з наукового стилю, який представлений у посібниках різними авторами, у кожному випадку реалізується на конкретному мовному матеріалі та в кожному випадку практично використовує основні принципи відбору й системності, властиві науковому стилю мови. Головною операційною одиницею навчання мови спеціальностей є наукові тексти, які студенти мусять уміти читати, розуміти, репродукувати і створювати.

Наведемо для прикладу текст і вправи до нього, націлені на засвоєння лексики за спеціальністю та на закріплення граматичних основ. У рамках

вивчення лексичної теми «Науковий стиль», наприклад, студентам пропонується попрацювати з текстом «Хвороби органів дихання. Бронхіт».

На початку здобувачі виконують передтекстові завдання.

Вправа 1. Підберіть відповідні поняття й терміни до поданих наукових визначень, використовуючи матеріал для довідок.

1. ... – це патологічні (циліндричні або набрякові) розширення сегментарних і субсегментарних бронхів із хронічним запаленням бронхіальної стінки.

2. ... – багата на білок рідина, що містить елементи крові, яка проникає з дрібних вен і капілярів у навколишні тканини й порожнини тіла при запаленні.

3. ... – що виділяється при вологому кашлі та відхаркуванні, патологічний продукт запалених слизових оболонок трахеї, бронхів і легень.

4. ... – поява в мокротинні крові у вигляді прожилок або рівномірної домішки яскраво-червоного кольору.

5. ... – одна з хронічних обструктивних хвороб легень, до яких також належать хронічний бронхіт, муковісцидоз і бронхоектатична хвороба.

6. ... – рухливість (густота) рідкоподібних і твердоподібних продуктів і матеріалів.

Матеріал для довідок: ексудат, консистенція, мокротиння, бронхоектази, кровохаркання, емфізема легень.

Вправа 2. До даних слів і словосполучень підберіть синоніми та запишіть їх парами. Використовуйте матеріал для довідок.

Деформація й розширення бронхів (із наявністю набрякових або циліндричних випинів стінки), форма грудної клітки, вистукування, запальна рідина, альвеолярне дихання, заразний, густота, гостра респіраторна вірусна інфекція.

Матеріал для довідок: конфігурація грудної клітки, бронхоектази, перкусія, ексудат, везикулярне дихання, інфекційний, консистенція, ГРВІ.

Вправа 3. Із назвами хвороб із вправи 2 складіть речення за моделями:

1. що стосується яких хвороб;
2. що належить до групи яких хвороб;
3. що належить до яких хвороб;
4. що є якоюсь хворобою.

Вправа 4. Прочитайте текст «У хворого на бронхіт». Визначте, з яких смислових фрагментів він складається.

У хворого на бронхіт

Бронхіт – це запальний процес у бронхах. За характером перебігу захворювання бронхіти розрізняють на гострі та хронічні. Бронхіту можуть передувати такі хвороби як грип, гострі респіраторні захворювання, кір, кашлюк. Бронхіт може також викликатися впливом на слизову оболонку бронхів токсичних речовин чи пилу. До розвитку бронхітів призводять переохолодження і застуда.

Хворі на бронхіт скаржаться на постійний або нападopodobний кашель (спочатку сухий, потім із мокротинням), закладеність у грудній клітці, загальне нездужання, озноб. Іноді хворі скаржаться на перхоту, дряпання в горлі, на охриплість голосу, пітливість. За болючого сухого кашлю хворі скаржаться на біль у нижньобочкових відділах грудної клітки і навіть у животі. У тих випадках, коли бронхіт починається з гострих респіраторних захворювань, розвитку бронхіту передують нежить, слезотеча, набряк повік. За тривалого перебігу бронхіту розвивається емфізема легень і посилюється задишка. У більшості випадків гострий бронхіт закінчується одужанням.

Недоліковані гострі бронхіти переходять у хронічну форму. За хронічної форми бронхіту можуть розвиватися бронхоектази (розширення й деформація бронхів). Хворі з бронхоектазами скаржаться на виділення повним ротом (здебільшого вранці) великої маси слизово-гнійного мокротиння зі смердючим запахом і періодичну появу кровохаркання. На огляді хворого з гострим бронхітом відхилень у зовнішній формі грудної клітки немає. Обидві половини грудної клітки однаково беруть участь в акті дихання. У затяжних формах бронхіту з розвитком емфіземи легень грудна клітка набуває бочкоподібної форми. За ускладненої форми бронхіту (за наявності бронхоектазів) може змінюватися форма нігтів і кінцевих фаланг пальців рук і ніг. Нігті набувають форми «годинникового скла», фаланги – "барабанних паличок". Під час перкусії хворого з гострим бронхітом лікар чує ясний легеневи́й звук. При бронхіті, ускладненому емфіземою легень, перкуторний звук набуває коробкового відтінку. Нижня межа легень опущена, рухомість легеневого краю зменшена. Під час аускультції хворого визначаються жорстке дихання, сухі дзижчання (басові) і свистячі (дискантні) хрипи, які посилюються або слабшають після кашлю. У період слабшання запального процесу в бронхах і розрідження в'язкого мокротиння разом із сухими хрипами можуть прослуховуватись і вологі притишені хрипи.

Післятекстові вправи.

Вправа 5. Складіть номінативний план тексту. Пункти плану мають відповідати розділам історії хвороби.

Вправа 6. Дайте відповідь на запитання.

1. Що таке бронхіт?
2. Які причини захворювання на бронхіт?
3. На що скаржаться хворі на бронхіт?
4. Які симптоми ГРВІ можуть передувати розвитку бронхіту?

5. В якому разі гострий бронхіт переходить у хронічну форму?

6. Що таке бронхоектази?

7. Що виявляє лікар під час огляду хворого на бронхіт?

8. Які звуки чує лікар під час перкусії хворого на бронхіт, на хронічний бронхіт?

9. Що виявляє лікар під час аускультатії хворого на гострий бронхіт?

Вправа 7. Однією-двома фразами скажіть про:

а) різновиди бронхіту за перебігом;

б) причини бронхіту;

в) скарги хворих;

г) хронічну форму бронхіту;

д) ускладнену форму бронхіту;

е) загострення бронхітів;

ж) результати огляду;

з) результати перкусії;

і) результати аускультатії.

Вправа 8. Розкажіть усе, що ви дізналися з тексту про бронхіт.

Вправа 9. Складіть докладний опитувальник до частини тексту про скарги хворого за планом.

1. Загальні скарги хворого.

2. Характер кашлю: наявність чи відсутність мокротиння; інтенсивність кашлю; його тривалість.

3. Характер мокротиння: наявність слизу чи гною; час їх появи.

4. Характер болю, місце його локалізації.

5. Початок хвороби.

6. Розвиток хвороби.

7. Чинники, які могли спричинити бронхіт.

8. Перенесені до бронхіту хвороби.

Вправа 10. **На основі даних ситуацій зробіть запис у медичній карті, складаючи пропозиції щодо моделі: «причиною чого, за словами хворого, відбувається що».**

1. Хворий застудився.

2. Хворий сильно здригнувся під дощем.

3. Хворий переніс гостру респіраторну вірусну інфекцію перед цією хворобою.

4. Хворий довго перебував у запиленому приміщенні.

Вправа 11. **Розкажіть професійною мовою про скарги хворого і причини його захворювання.**

Вправа 12. **За цим планом сформулюйте варіанти запитань до хворого:**

а) час початку захворювання;

б) початок самого захворювання (перші ознаки хвороби);

в) причини захворювання;

г) перенесені раніше хвороби (у дитячому, юнацькому чи зрілому віці);

д) спадковість (захворювання органів дихання в родичів).

Вправа 13. **За відповідями хворого поновіть запитання лікаря.**

— ...

— Захворів три дні тому.

— ...

— Хвороба почалася з нежиттю і кашлю.

— ...

— Спочатку виникли нежить і кашель, а потім заклало груди, виникла задишка, підвищилася температура.

— ...

- Незадовго перед цим перехворів на грип.
- ...
- У дитинстві хворів двічі на запалення легень.
- ...
- Рік тому брат мав запалення легень.
- ...
- Застудився на риболовлі. Промочив ноги.

Вправа 14. а) Прочитайте вголос запитання, виділяючи інтонацією запитальні слова чи слова, в яких укладено основний сенс запитання.

б) Розіграйте діалог, використовуючи ці запитання.

- На що Ви скаржитесь?
- Кашель сухий чи з мокротинням?
- Кашель слабкий чи сильний, болючий?
- Коли у Вас буває кашель: удень чи вночі? (Коли Ви кашляєте більше: удень чи вночі?)
- Який у Вас кашель: постійний чи нападopodobний?
- Кашель супроводжується пітливістю?
- Що Вас турбує?
- Де відчуваєте біль? Покажіть.
- Коли відчуваєте біль у грудній клітці: коли глибоко дихаєте чи під час кашлю?
- Яке мокротиння відкашлюєте: рідке чи в'язке?
- Якого кольору харкотиння?
- Мокротиння відкашлюєте рівномірно протягом дня чи тільки вранці?
- Мокротиння відкашлюєте повним ротом чи плевком?
- Скільки мокротиння відкашлюєте за один раз і протягом доби: багато чи мало?

- Чи має мокротиння запах?
- У мокротинні буває кров?
- Якого кольору мокротиння з кров'ю: червоного, малинового, іржавого (коричневого), темного?
- Вас турбує задишка?
- Коли вона виникає: при фізичних навантаженнях чи у спокої?
- Уночі пітнієте?
- Як Ви спите?
- Який у Вас апетит?

Вправа 15. Складіть діалог лікаря і хворого за даними плану.

1. Анкетні дані.
2. Скарги.
3. Історія теперішньої хвороби.
4. Причини захворювання.

Вправа 16. Попросіть хворого виконати такі команди: поглянути вгору, показати язик, висунути язик більше вперед, сказати «а», закрити рот, роздягтися до пояса, стати обличчям до лікаря, стати спиною до лікаря, дихати глибоко, дихати глибше, не дихати, лягти на правий бік, встати, опустити руки вниз, схрестити руки на грудях, сісти, опустити руки на коліна, покласти руки на коліна.

Отже, наш викладацький досвід показує, що систематичний вплив наукового тексту сприяє ефективнішому й повнішому розумінню навчального матеріалу, а також поглибленню і зміцненню знань, важливих для практичної професійної діяльності майбутнього фахівця. Опора на особистий життєвий досвід студентів і зв'язок нових знань із завданнями майбутньої практичної діяльності активізує особистісний потенціал здобувачів, розвиває мотивацію до навчання і сприяє формуванню різних видів компетенцій фахівця.

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Переваги такого навчання: практичне спрямування заняття активізує навчальний процес; сприяє зацікавленості іноземних здобувачів освіти майбутньою професійною діяльністю; позбавляє від перевтоми.

Завдяки застосуванню в навчальному процесі майбутніх лікарів висвітлених вище дій і методів навчання формуватимуться навички і вміння здобувачів освіти, вироблятимуться цінності, створюватиметься атмосфера співробітництва, активної взаємодії студентів. Це така організація навчального процесу, за якої неможлива відсутність здобувача освіти в колективному процесі пізнання, спільного навчання, взаємонавчання.

Авторський колектив погоджується і підтримує О.Уваркіна в тому, що „професійна освіта молодшої людини не може бути завершеною без сформованої професійної мови, культури мовлення, етики комунікативної поведінки, високих моральних якостей та гуманістичного світогляду [16, с.29]”.

Висновки. Наукові пошуки доводять, що мовна освіта відіграє важливу роль у підготовці іноземних здобувачів освіти, адже допомагає професійному розвитку особистості здобувачів освіти, впливає на критичне мислення і поліпшує професійні навички. Результати наших досліджень на основі практичного досвіду вказують на вагомість і необхідність проведення постійної роботи щодо поліпшення методики викладання навчальної дисципліни. Також важливо використовувати наукові тексти як засіб вивчення майбутньої спеціальності. У наукових текстах достатня кількість наукової медичної лексики, яка оформлена в типові граматичні конструкції, необхідні іноземному здобувачу в галузі медицини. Працюючи над текстом за фахом, ми формуємо в іноземного здобувача освіти мовну і професійну компетенцію, активізуємо його подальшу діяльність. Наполеглива робота на заняттях з української мови як іноземної професійного спрямування над текстами за фахом сприяє глибшому засвоєнню навчального матеріалу на спеціальних медичних предметах,

підвищує продуктивність засвоєння матеріалу, формує потребу в читанні спеціальної літератури; сприяє розширенню комунікативного простору іноземних здобувачів освіти й робота над науково-популярними і художніми текстами.

Список використаних джерел

1. Шевченко О.М. Інтеграція інтерактивних освітніх технологій у навчання української мови як іноземної в закладі вищої медичної освіти. *Наука і техніка*. 2023. № 12. С. 612–625. DOI: 10.52058/2786-6025-2023-12(26)-612-625 (дата звернення: 21.08.2024).

2. Януш Я. Українська мова в парадигмі сучасної освіти в Україні і за її межами. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2012. Вип. 25. С. 15-23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gotvnz_2012_25_4 (дата звернення: 22.06.2024).

3. Лещенко Т.О. Шляхи удосконалення мовної підготовки іноземних студентів. *Актуальні питання суспільно-гуманітарних наук та історії медицини*. Чернівці. 2018. С.111-113. URL: <https://repository.pdmu.edu.ua/bitstreams/fc9bf836-d2bb-418f-949f-2f42e82b5354/download> (дата звернення: 26.06.2024).

4. Максимчук Л. Забезпечення інтегративного підходу у гуманітарній підготовці майбутніх лікарів в умовах інтерактивного навчання. *Педагогічний дискурс*. 2014. Вип. 16. С. 107-112. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/peddysk_2014_16_22 (дата звернення: 06.05.2024).

5. Орбан-Лембрик Л. Е. Комунікативний простір міжособистісних відносин. *Вісник Прикарпатського університету. Філософські науки*. 1996. Ч.

2. С. 123–131. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/81270-komunkativniy-prostr-mjosobistsnih-vdnosin-.html> (дата звернення: 08.09.2024).

6. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ. Видавничий центр „Академія”. 2001. 572 с. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/departments/pedagogika/library/volkova.pdf> (дата звернення: 08.09.2024).

7. Тоцька Н.Л. Формування професійно зумовленого мовлення студентів технічного ВНЗ (з технологічних спеціальностей легкої промисловості): Дис... канд. пед. наук. Херсон. 2001. 215 с. URL: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=Тоцька%20H\\$](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=Тоцька%20H$) (date of access: 10.07.2022).

8. Михайлюк В. Українська мова професійного спілкування. *Дивослово*. 2004. № 6. С. 33-38. URL: <http://kk.nau.edu.ua/article/1337> (дата звернення: 18.04.2020).

9. Костриця Н.М. Формування українського професійного мовлення у студентів вищих навчальних закладів економічної освіти України: Дис... канд. пед. наук. К. 2002. 231 с. URL: <http://ns.dissertation.com.ua/formuvannja-ukrayinskoho-profesiynoho-movlennja-u-studentiv-vyshchychkh-navchalnykh.html> (date of access: 03.05.2024).

10. Abbood S. A. A. A training program according to interactive teaching strategies and its impact on achievement and creative problem solving for fourth-grade preparatory students in chemistry. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (Online)*. 2023. Vol. 18, no. 4. P. 50. DOI: <https://doi.org/10.3991/ijet.v18i04.37313> (date of access: 11.06.2024).

11. Наволокова Н.П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій Х. Видавнича група «Основа». 2009. 176 с. URL: https://educator.at.ua/enciklopedija_pedagogichnikh_tekhnologij.pdf (дата звернення: 28.08.2024).
12. Момот В.М. Формування професійно зорієнтованого мовлення у студентів технікумів і коледжів технічного профілю: Дис... канд. пед. наук. К., 2002. 185 с. URL: <http://w.dissert.com.ua/formuvannja-profesiyno-zorijentovanoho-movlennja-u-studentiv-tehnikumiv-i-koledzhiv.html> (дата звернення: 27.08.2024).
13. Utami K., Akhyar M., Sudiyanto S. Potential implementation of androidbased interactive multimedia for student learning activities. *Al-Ishlah: Jurnal Pendidikan*. 2023. Vol. 15, no. 1. P. 507–518. URL: <https://www.journal.staihubbulwathan.id/index.php/alishlah/article/view/2641> (дата звернення: 12.08.2023).
14. Bilavych, N. Blahun, J. Fizeshi, S. Dovbenko, N. Fedchyshyn, L. Fedoniuk, B. Savchuk. Current problems in communicative development of children with special educational needs: Ukrainian and european scientific contexts. *Wiadomości lekarskie*. 2023. Vol. LXXVI (8), P.1838-1845. http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/10316/1/Current%20problems_%20in_%20communicative_development_%20of_%20children.pdf (дата звернення: 21.08.2024).
15. Лісовий М.І. Формування професійного мовлення майбутніх медичних працівників у вищих медичних навчальних закладах: Дис... канд. пед. наук. Вінниця. 2006. 234 с. URL: <https://mydissert.com.ua/catalog/view/lisoviy-mikola-ivanovich-formuvannya-profesiynogo-movlennya-maybutnih-medichnih-pracivnikov-u-visch.html> (дата звернення: 08.08.2024).

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

16. Уваркіна О.В. Формування комунікативної культури студентів вищих медичних закладів освіти в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін: Дис... канд. пед. наук. К., 2003. 160 с. URL: <https://referatu.net.ua/referats/7569/152573> (дата звернення: 18.07.2024).